

คุณนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) กระบวนการเสริมสร้างพลังสตรีและบริบทการเสริมสร้างพลังในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำชี (2) องค์ประกอบที่เป็นการส่งเสริมเกื้อหนุนและเหนี่ยวนำการเสริมสร้างพลังสตรีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำชี (3) รูปแบบการเสริมสร้างพลังสตรีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำชี อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายและโครงสร้างทางสังคม

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลสนามด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key-informants) และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยมุ่งเน้นการศึกษายาทบาทแกนนำกลุ่มสตรีที่มีบทบาทเด่นด้านการเคลื่อนไหว และต่อสู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำชี 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด และยโสธร รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการส่งเสริมพลังสตรีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ลุ่มน้ำชี มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย
 - 1.1 ขั้นการสะสมพลังในตนเอง
 - 1.2 ขั้นเสริมสร้างพลังการเรียนรู้
 - 1.3 ขั้นสร้างกลุ่มเครือข่าย/ชุมชน
 - 1.4 ขั้นจัดการวางแผนกลยุทธ์
 - 1.5 ขั้นขยายเครือข่ายและบูรณาการ
2. เงื่อนไขและองค์ประกอบที่เป็นการส่งเสริมเกื้อหนุนและเหนี่ยวนำการเสริมสร้างพลังสตรีในพื้นที่ลุ่มน้ำชี เงื่อนไขการเคลื่อนไหวต่อสู้มาจากการนำนโยบายของรัฐลงไปสู่การปฏิบัติ ก่อให้เกิด (1) การไม่ได้รับความเป็นธรรม (2) การสำนึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรสินทรัพย์ธรรมชาติ
 - 2.1 องค์ประกอบส่งเสริมเกื้อหนุน ประกอบด้วย (1) การรวมกลุ่มของแกนนำสตรี (2) การสนับสนุนจากครอบครัว (3) การมีเครือข่ายทางสังคม (4) การมีผลงานของแกนนำสตรี
 - 2.2 องค์ประกอบเหนี่ยวนำพลังสตรี ประกอบด้วย (1) การขาดรายได้ทางเศรษฐกิจ (2) วัฒนธรรมและค่านิยม
3. รูปแบบการเสริมสร้างพลังสตรีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำชี
 - 3.1 รูปแบบการจัดการในมิติทางเครือข่ายทางสังคม
 - 3.2 รูปแบบการจัดการในมิติทางเศรษฐกิจ
 - 3.3 รูปแบบการจัดการในมิติทางวัฒนธรรม
4. ข้อเสนอแนะในการเปลี่ยนแปลงนโยบายและโครงสร้างทางสังคมที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายเปิดโอกาสให้สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากมายหลายช่องทาง โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมอีสาน ต้องยอมรับบทบาทสตรีทัดเทียมเท่ากับบุรุษ

This dissertation investigates (1) the process of women empowerment and the context of empowerment in natural resources and environmental management in the Chi River basin. Also considered are (2) the supporting and hindering factors of women empowerment in natural resources and environmental management in the Chi River basin. Finally, (3) a women empowerment model pertinent to natural resources and environment management in the Chi River basin is deployed by the researcher to the end of fostering changes at the levels of both policy and social structure.

In this qualitative research investigation, the researcher collected data by conducting in-depth interviews with key informants in addition to

conducting informal interviews. Stressed were the roles played by leaders of women's groups who are prominent in movement of resistance to the exploiters of natural resources and to those who despoil the environment in the Chi River basin area comprised of the six provinces of Chaiyaphum, Khon Kaen, Maha Sarakham, Kalasin, Roi Et, and Yasothon. In the course of gathering data, the researcher also engaged in both participatory and non-participatory observation.

Findings are as follows:

1. The process of women empowerment in the management of natural resources and the environment management in the area under study has evolved in terms of five stages as follows:

- 1.1 The internal power accumulation stage
- 1.2 The learning empowerment stage
- 1.3 The creation of concerned groups/communities stage
- 1.4 The strategic planning management stage
- 1.5 The expansion of networks and the integration stage

2. In investigating the conditions and factors supporting and hindering women empowerment in the area under study, the researcher found that the generating factors instigating resistance movements were the implementation of certain state policies. The upshot was accordingly (1) a conviction that acts of injustice were being committed and (2) an awareness of who possessed genuine ownership of natural resources assets in the area.

2.1 Supporting factors governing the activities of the resistance groups were (1) the formation of a group of women leaders; (2) familial support; (3) social networks; and (4) the performance of women leaders.

2.2 It was also found that adverse factors were (1) inadequate income or an absence of economic resources and (2) culture and values.

3. The model of women empowerment in natural resources and environment management in the area under study consisted of the following:

3.1 Social network model

3.2 Economic model

3.3 Cultural model

4. The researcher would like to offer a number of suggestions involving changes in policy and social structure on the basis of this investigation. The central government and local administration should adjust policies in order to provide opportunities for women to participate in the determination of policy and in the planning of the management of natural resources and the environment in a variety of channels. Social structure and northeastern culture must be altered such that it will be understood that women and men should be allowed to play the same roles at the same levels.